

İNİJOSS

<http://dergipark.org.tr/tr/pub/inijoss>

Volume/Cilt 13 Number/Sayı 2 (2024)

ARAŞTIRMA MAKALESİ | RESEARCH ARTICLE

DİJİTAL PLATFORMLARDA MÜSLÜMAN KADIN KİMLİĞİ: ÉLİTE DİZİSİ
ÖRNEĞİ¹

Hayal DEMİRCİ

Yüksek Lisans Mezunu, Erciyes Üniversitesi Sosyal
Bilimler Enstitüsü, demircihayal63@gmail.com

0000-0003-4937-9747

Metin EKEN

Doç. Dr. Erciyes Üniversitesi İletişim Fakültesi
metineken@erciyes.edu.tr

0000-0002-8564-5902

Atıf / Citation: Demirci, H. & Eken, M. (2024). Dijital platformlarda Müslüman kadın kimliği: Élite dizisi örneği. *İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2), 334-361.

<https://doi.org/10.54282/inijoss.1525024>

Öz

Dijital platformlarda Müslüman kadın kimliğinin nasıl temsil edildiğini Netflix dijital platformunda yayınlanan Élite dizisi örneğinde analiz etme girişimi, bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Geleneksel medya ve yeni medyada temsil sorunu literatürde sıklıkla ele alınan bir temaya karşılık gelmekte, İslamofobi, oryantalizm ve self-oryantalizm temaları çerçevesinde Müslüman kadın temsili de çeşitli araştırmalara konu edilmektedir. Ancak Türkiye’de gerçekleştirilen akademik çalışmalara bakıldığında Müslüman kadın kimliğinin dijital platformlarda nasıl temsil edildiği konusunda ayrıntılı bir araştırmanın yapılmadığı görülmektedir. Çalışma bu çerçevede Netflix dijital platformunda yayınlanan Élite dizisinde Müslüman kadın kimliğinin hangi temalar çerçevesinde ele alındığını ortaya koyma amacı taşımaktadır. Araştırma kapsamında Netflix dijital platformunda 2018 yılında yayınlanmaya başlayan Élite dizisinin 3 sezon 24 bölümü, nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan doküman analizi ile ele alınmış, elde edilen veriler içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir. Analiz aşaması belirlenen temalar çerçevesinde şekillenmiştir. Çalışmanın başlıklar halinde ele alınan tüm temaları, seküler yaşam tarzını tehdit eden bir unsur olarak İslam algısının yansımaları şeklinde ortaya çıkmaktadır ve İslamofobik temsillerin temelinde tam da bu tehdit algısının mevcut olduğu görülmektedir. Müslüman kadın ise söz konusu tehdit algısının düğümlendiği odaklardan birini temsil etmesi bakımından merkezidir. Toplumsal entegrasyonun ancak kimlikte Müslüman olursa dahi seküler gündelik pratiklerin benimsenmesi yoluyla gerçekleştirilebileceği iması ön plana çıkmaktadır. Bu çerçevede bir İspanyol gençlik dizisi olan Élite’in Müslüman kadın kimliğini,

¹ Bu çalışma Doç. Dr. Metin EKEN danışmanlığında 2024 tarihinde tamamlanan “Dijital Platformlarda Müslüman Kadın Kimliği: Élite Dizisi Örneği” başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır ve özeti, 11. Uluslararası Yeni Dünya’da İletişim Kongresi’nde sözlü olarak sunulmuştur.

Received / Geliş Tarihi: 30.07.2024

Accepted / Kabul Tarihi: 18.10.2024

geleneksel medyadan yeni medyaya devamlılık sağlayan bir perspektifle İslamofobik bir tarzda ele aldığı ifade edilebilir.

Anahtar Kelimeler: İslamofobi, Müslüman Kadın, Temsil, Dijital Platformlar, Netflix

MUSLIM WOMEN IDENTITY ON DIGITAL PLATFORMS: THE EXAMPLE OF THE ÉLITE SERIES

Abstract

The subject of this study revolves around the analysis of how Muslim women identity is represented in digital platforms, exemplified by the Netflix digital platform through the series *Élite*. The issue of representation in traditional and new media is a frequently addressed theme in the literature, encompassing themes such as Islamophobia, Orientalism, and self-Orientalism. Within the framework of these themes, the representation of Muslim women is also subject to various research endeavors. However, when examining academic studies conducted in Turkey, it is observed that there has not been a detailed study on how Muslim women identity is represented on digital platforms. Within this context, the aim of this study is to reveal the themes under which Muslim women identity is addressed in the series *Élite*, which is aired on the Netflix digital platform. In the scope of the research, the 3 seasons consisting of 24 episodes of the *Élite* series, which began airing on the Netflix digital platform in 2018, were analyzed using document analysis, and the obtained data were analyzed using content analysis technique. The analysis phase was shaped within the framework of the identified themes. All the themes addressed in the study emerge as reflections of the perception of Islam as a threat to secular lifestyle, and it is observed that the foundations of Islamophobic representations are rooted precisely in this perception of threat. Muslim women, in representing one of the focal points where this perception of threat is centered, hold a central position. The implication is made that societal integration can only be achieved through the adoption of secular daily practices, even if one identifies as Muslim. Within this framework, it can be argued that the Spanish youth series "*Élite*" addresses the identity of Muslim women in an Islamophobic manner, providing continuity from traditional media to new media perspectives.

Keywords: Islamophobia, Muslim Women, Representation, Digital Platforms, Netflix

GİRİŞ

Günümüzde geleneksel televizyon yayıncılığının yerini alan dijital platformlarda (Netflix, Blu TV, Amazon Prime, Disney+, Puhu TV, Exxen, Hulu vb.) dünya çapında pek çok inanç ve mensubuna hitap eden içerikler sunulmakta; bu içeriklerde dinin popüler medya kurgusuna adapte edildiğine yönelik çeşitli örneklerle rastlanmaktadır. "Banal din" olarak da ifade edilen bu kurguda din; melodram, suç hikâyeleri, haberler, fantezi, komedi ve macera gibi popüler türlere göre şekillenmektedir (Hjarvard, 2013, s. 83). Söz konusu kurguda ya da farklı amaçlar da içeren medyatik kurgularda herhangi bir din veya mensuplarına yönelik sunumlar, temsiller aracılığıyla kurulmaktadır. "Temsil, anlamın üretildiği ve bir kültürün üyeleri arasında değiş tokuş edildiği sürecin temel parçasıdır. Şeyleri simgeleyen ya da tasvir eden dil, işaretler ve görüntülerin kullanılmasını içerir" (Hall, 2017, s. 23). Medya özelinde düşünüldüğünde temsil, gerçeğin çeşitli kurgular vasıtasıyla yeniden inşa edilmesi olarak da tanımlanabilir (Erdoğan, 2014, s. 303) ve insanların dünyaya ilişkin kavrayışlarının gelişmesinde, içinde yaşadıkları toplumla bağ kurmalarında çağdaş söylenler-mitler (Barthes, 2011) olarak da ifade edilebilecek medyatik temsillerin önemli bir yeri vardır.

Temsiller, arka plan kurgusu olarak da ifade edebileceğimiz temsil çerçeveleri ile şekillenir. İslam ve Müslümanlar söz konusu olduğunda da İslamofobi, literatürde sıklıkla karşılaşılaçağı

Received / Geliş Tarihi: 30.07.2024

Accepted / Kabul Tarihi: 18.10.2024

üzere (Gölcü & Aydın Varol, 2018; Poole, 2002; Saeed, 2007; Temel, 2020; Yel, 2018; Yorulmaz, 2018) önemli bir temsil çerçevesi olarak işlev görmektedir. Buna göre günümüzde medya aracılığıyla yayılan tarihsel ve modern anlatılar, insanların Müslümanları bir tehdit olarak algılamasını kolaylaştırmaktadır. Özellikle medyada, Müslümanları temsil eden şeytanlaştırılmış ve insani değerlerden yoksun sembollerin kullanımı, toplumları duyarsızlaşmaya ve Müslümanlara karşı nefret ve korkuyu meşrulaştıracak eylemlerde bulunmaya sevk edebilmektedir (Zaal, 2012, s. 556).

Bu çerçevede çalışma, dijital platformlarda Müslüman kadın sorununa odaklanarak, konuya ilişkin güncel temsil çerçevesini ortaya koyma, Batılı toplumdaki Müslüman kadın imgesini oluşturan kültürel kodların bir tür şifre çözümüne yönelme amacı taşımaktadır. Popüler dijital yayın platformu olan Netflix dizileri araştırmanın kapsamını oluşturmaktadır. Örneklem olarak Élite dizisinin seçilme nedeni ise modern toplumsal koşullarda yaşamını sürdürmeye çalışan Müslüman kadın imajına yönelik çok geniş bir değiniler ağı ortaya koymasındır. Araştırma için dizinin 3 sezon 24 bölümü seçilmiştir. Doküman analizi tekniğinin kullanıldığı çalışmada ele alınan dizi diyalogları nitel içerik analizine tabi tutulmuştur.

Müslüman kadın temsilini oluşturan unsurlardan biri olarak İslamofobi'nin dijital platformlar özelinde tartışıldığı pek çok akademik çalışmaya rastlamak mümkündür (Balcı ve Çifçi, 2021; Çakır, 2022; Pınarbaşı, 2022). Ancak bu çalışmalara gelmeden önce dünyada ve Türkiye örneğinde Müslüman kadın temsiline odaklanan literatüre odaklanmak, dijital platformlara kadar geline süreci anlamak açısından önem arz etmektedir. Oryantalist kadın imgesi, önemli bir başlangıç noktasıdır. Nitekim oryantalizmin ötekisi olarak kadın tarihsel anlatıda hem kadın, hem Doğulu ve hem de Müslüman olmak bakımından üç yönlü ötekileştirmeye maruz kalır. Doğulu kadın da tıpkı Doğu gibi Batı/lı'nın yardımına muhtaçtır. Edebiyat ve sanatın yanında kitle iletişim araçları, özellikle Hollywood film sektörü, yardıma muhtaç, efendisinin kölesi bir zevk nesnesi olarak doğulu Müslüman kadın temsilini yerleştirmede önemli bir etkiye sahip olmuştur (Karakoyunlu & Yardım, 2022, s. 147). Oryantalist kurguda Doğu'da konumlandırılan ülkelerin politik ve ekonomik faktörler olarak gelişmesi ve milyonlarca Müslümanın Avrupa ülkelerine göç etmesiyle temsil çerçevesi de değişimler göstermiştir. Müslüman kadın imajı kışkırtıcı harem kadınından fanatik eğilimli Müslüman kadına ve hatta terörist imgesine evrilmiş (Tosun, 2016, s. 259), hayali doğu kurgusu süreç içerisinde içerden bir tehdit algısına dönüşmüştür. 11 Eylül saldırılarından sonra ise kara çarşaf, peçeli kadın imgesi Batı medyasında görünürlük kazanmış; bu durum Afganistan ve Irak'taki "özgürleştirme" savaşlarını haklı çıkarmak için kullanılan bir propaganda malzemesine dönüştürülmüştür (Akca & Ergül, 2015, s. 21). Müslüman kadınların kimliğini açıkça ortaya koyan başörtüsü ve yine önemli bir sembol olarak peçe ya da burka, 11 Eylül saldırıları sonrasında açıkça "yıkıcı öteki" nin sembolü olarak kodlanmıştır (Macdonald, 2006, s. 8; Şişman, 2009, s. 34). Son yıllarda dizi ve filmlerin yanı sıra haber medyası da Müslüman kadına ilişkin yukarıda ifade edilen değişen algıların bir karışımıyla karakterize olmaktadır; mali olarak ezilen, terörist, aşırılık yanlısı, eğitimsiz, ev kadını ve erkekler için cinsel obje (Kasirye, 2021, s. 1). Türkiye örneğine gelindiğinde ise ülkenin sosyo-politik atmosferi çerçevesinde dünyadaki örneklerine benzerliklerle birlikte özgün yönler de içeren bir Müslüman kadın temsili ortaya

çıkılmaktadır. Türk dizilerinde başörtülü kadınlar genellikle düşük gelirli, ev işleriyle meşgul, kırsal adetlere göre yaşayan, şiveli konuşan ve geleneksel bir yaşam tarzına sahip karakterler olarak temsil edilmektedir. Bu temsiller, başörtüsünü belli bir sınıfsal zümrenin tercihiymiş gibi göstererek, başörtülü kadınları toplumun geri kalanından farklılaştırmakta ve olumsuz yargıların oluşmasına yol açabilmektedir. Dizilerde başörtülü karakterler çoğunlukla alt ekonomik sınıfa mensup ve geleneksel isimlerle anılmakta, üst sınıfa ait modern ve makbul kabul edilen karakter tiplerine ise çok az yer verilmektedir (Beşinci Şimşek, 2024, ss. 161-162).

Dijital platformlara gelindiğinde ise özellikle Netflix yapımları göz önünde bulundurulduğunda ana hatlarıyla üç temanın Müslüman kadının çerçevesinde belirleyici olduğu ifade edilebilir. Bunlar; i.) Terör eylemlerinde Müslüman kadın. *Layla M.* (2016), *Kalifat* (2020), ii.) Müslüman Erkek Egemenliğinde Yaşayan Sessiz ve Bastırılmış (cahil) Kadın. *Bir Başkadır* (2020), *Layla M.* (2016), *Élite* (2018). iii.) Hristiyan Beyaz Erkek Tarafından Kurtarılan Müslüman Kadın *Élite* (2018), *Class* (2023), imgeleridir. Netflix Türkiye'nin orijinal yapımı olan "Bir Başkadır" dizisindeki kadın karakterleri ele alan Yetkiner (2021) dizide başörtülü kadınların zaman zaman okumamış cahil bireyler olarak temsil edilmesine dikkat çekmiştir. Çakır (2022, s. 10) ise *Kalifat* (2020) dizisini ele aldığı çalışmada başörtünün yalnızca İŞİD militanlarında görüldüğü, ezilen ve köleleştirilen kadın imgesine dikkat çekmiş ve dizide İslâm'ın kadınların izzet, şeref, hürriyet ve namuslarını korumadığına dair genellemeci vurguların ortaya çıktığını belirtmiştir. Daha genel bir örnek olması bakımından *Homeland* (2011) dizisi özelinde Amerikan eğlence medyasında Arap ve Müslüman kadınlara odaklanan çalışmada Adams (2019), eğlence medyasının Arap ve Müslüman kadınların stereotipler olarak tasvirlerine ne ölçüde başvurduğunu ve bunların kullanımının zaman içinde nasıl değiştiğini ortaya koymuştur. Adams'ın ifadeleri de yukarıda sunulan temalarla uyumlu görünmektedir. Eğlence medyasında Müslümanların temsiline ilişkin çalışmaların büyük ölçüde 2000'li yılların öncesinde yapıldığına dikkat çeken Adams bu durumun literatürde bir boşluk ortaya çıkardığını ifade ederek, kendi çalışmasının özgün değerini ortaya koymuştur. Bu yönüyle *Elite* dizisine odaklanan bu çalışma da Adams'ın da işaret ettiği literatür boşluğuna odaklanmakta ve Müslüman kadın kimliğine yönelik geniş bir değiniler ağı ortaya koyma niteliği taşıyan çalışmalardan biri olan *Elite* dizisine yönelerek ilgili literatüre katkı sunma potansiyeli içermektedir.

İlgili literatürde, araştırmanın merkeze aldığı *Élite* dizisini konu edinen pek çok çalışmanın olduğunu görmek mümkündür. Ancak bu çalışmanın konusuna görece yaklaşan çalışmaların daha çok cinsiyet rolleri ekseninde ele alındığı görülmektedir. Díaz-Fernández (2023), diziyi toplumsal cinsiyet rolleri üzerinden ve queer cinselliğine odaklanarak ele alırken, Kim ve Nunn (2022), kadınlara ilişkin kalıp yargılara yoğunlaşmıştır. Fedele ve Masanet ise (2021) diğer dizilerle birlikte diziyi yine toplumsal cinsiyet rolleri ekseninde tartışmıştır. Türkiye özeline gelindiğinde ise Yeğin (2021), diziyi ırkçılık üzerinden değerlendirmiş ve özellikle Nadia'nın temsilinde somutlaşan çerçevenin etnosentrik temellerine dikkat çekmiştir. Sadıç (2023, s. 1073) ise diziyi İslamofobi ekseninde ele almış ve işlenen konular, değinilen temalar ve oluşturulan karakterizasyonun, tipik ve güncel İslamofobik önyargıların titizlikle seçilmiş bileşenlerini içerdiğini ortaya koymuştur. Buraya kadar ele alınan literatür, cinsiyet rolleri, ırkçılık ve

İslamofobi ekseninde çalışmanın konusuyla ilişkili olsalar da bu çalışma, Elite dizisi örneğinde doğrudan dijital platformlardaki Müslüman kadın kimliğine odaklanması bakımından mevcut çalışmalardan ayrılmaktadır.

Bu çerçevede “Élite dizisi örneğinde dijital platformlarda Müslüman kadın temsili hangi kodlar üzerinden şekillenmektedir” ifadesi çalışmanın temel araştırma sorusu olarak somutlaşmaktadır. Çalışmanın nitel karakteri sebebiyle süreç içerisinde güncellenen alt sorular ise aşağıdaki şekilde teşekkül etmiştir;

- Élite dizisi örneğinde Müslüman bir kadın olarak Nadia'nın gündelik yaşam pratikleri nasıl sunulmaktadır?
- Élite dizisi örneğinde Müslümanlık ile ilişkilendirilen kavramlar nasıl sunulmaktadır?
- Élite dizisi örneğinde Müslüman bir kadın olarak Nadia'nın sosyal ilişkileri nasıl sunulmaktadır?

1. ARAŞTIRMA TASARIMI

Bu araştırmada nitel araştırma tekniklerinden biri olan doküman analizi tekniğinden yararlanılmıştır. Doküman analizi, yazılı belge içeriklerinin sistemli bir biçimde analiz edilmesinde kullanılan nitel araştırma tekniğidir (Wach & Ward, 2013). Doküman analizi başka bir tanımlamaya göre elektronik ve basılı olarak bulunan içeriklerin sistemli şekilde incelenmesi ve değerlendirilmesi aşamasında gerçekleşen bir dizi işlemdir (Bowen, 2009). Dokümanlar; reklamlar, gazeteler, dizi senaryoları, fotoğraflar, kitaplar, tarihsel dokümanlar ve günlükler, araştırmalarda kullanılan, araştırmacının müdahalesi bulunmadan kaydedilmiş yazılı metin ve görselleri içermektedir (Labuschagne, 2003). Bu çalışmada dijital bir platformda yayınlanan Élite dizisindeki diyaloglar doküman olarak değerlendirilmiştir. Elde edilen dokümanlar nitel içerik analizi tekniğiyle çözümlenmiştir. İçerik analizi, kayıt altına alınan metinlerin analiz edilmesinde metnin taşıdığı mesaj ve ilettiği enformasyon ile beraber anlama odaklanması bakımından tercih edilmiştir (Yıldırım, 2015, s. 105).

2. KAPSAM VE ÖRNEKLEM

Nitel araştırmalarda kullanılan olasılıksız örnekleme yaygın olarak amaca yönelik ya da amaçlı örneklemin tercih edildiği ifade edilebilir (Merriam, 2015, s. 76). Amaçlı örnekleme araştırmacının, çalışmanın amacına göre birey, mekân ya da verileri seçmesi olarak tanımlanabilir (Creswell, 2018, s. 156). Bu örneklem seçimi de belirli stratejilere dayanmaktadır. Örneklem seçimi bu araştırmada tipik durum stratejisi olarak belirlenmiştir. Tipik durum stratejisi araştırmaya uygun, evrende var olan çoğu durumun içinden tipik olanın tespit edilerek araştırma için örneklem olarak seçilmesidir (Büyüköztürk vd. 2012). Bu araştırmada da dünya çapında ciddi bir kullanıcı sayısına ulaşan Netflix platformunda yayınlanan Élite dizisi, modern toplumsal koşullarda yaşamını sürdürmeye çalışan Müslüman kadın imajına yönelik çok geniş bir değiniler ağı ortaya koyması sebebiyle örneklem olarak seçilmiştir.

3. VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZİ

Nitel araştırmalarda verilerin toplanmasında çok sayıda teknik bulunmaktadır. Veri toplamada araştırmacı, araştırmasıyla ilgili ortaya attığı problemlerin cevaplarını verebilmek için araştırmasıyla ilgili veri toplamayı amaçlayan bir dizi faaliyet yürütür (Creswell, 2018, s. 146) Verilerin toplanması ve tasnifi için Merriam dört aşama belirlemektedir (Merriam, 2015, s. 142-145);

İlk aşama dokümanların tespit edilmesidir: Doküman tespiti çalışmanın asıl çerçevesi olduğu için çalışmanın teorik bölümü bittikten sonra senaryoların transkripsiyonu yapılarak hazır hale getirilmiştir. Doküman tespitinde Élite dizisinin 3 sezon 24 bölümüne odaklanılmıştır. Bunun nedeni ise Müslüman kadın olan Nadia'nın 3. sezon sonunda diziden ayrılmasıdır.

İkinci aşama dokümanların orijinalliğinin tespit edilmesidir: Analize tabi tutulan dizi alt yazılı ve Türkçe dublaj olmak üzere iki defa izlenmiştir. Bu verilerin alt yazıda ve dublajda cümle yapısı haricinde değişiklik olmadığı gözlenmiştir. Bu durumda verilerin orijinalliği kanıtlanmaktadır.

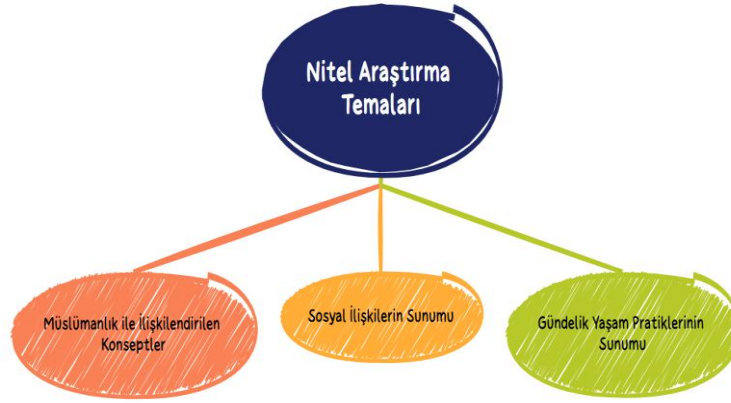
Üçüncü aşama kodlama ve kategorilerin oluşturulmasıdır: Araştırma sorularıyla beraber elde edilen kategoriler analiz için hazırlanmıştır. Daha sonra tüm metinler Citavi 6.3.0 programına aktarılmıştır. Ardından veriler okunarak ana kümeler ve temalar meydana getirilmiş, temalar da ayrıştırılarak alt temalara bölünmüştür. Sosyal ilişkiler, Müslümanlıkla ilişkilendirilen kavramlar ve gündelik yaşam pratiklerine yönelik metinler kümelendirilerek temalar altında bir araya getirilmiştir. Her bir temada içeriklerin bir araya getirilmesinin ardından ise alt temalar oluşturulmuştur. PDF olarak aktarılan her bir paket, ilgili kümelere göre sırasıyla yeniden okunmuş, tema ve alt temalara uygun olduğu düşünülen söylemler seçilerek temalara atanmıştır. Sözü edilen alt temalara ayrıştırma sürecinde her bir temanın diğerinden kesin çizgilerle ayrıştırılması sağlanmış, böylece üç ana tema altında verilerin toplandığı bir örgütlenme oluşmuştur. Temalara atanan içerikler, okuma ve seçme sürecinin tamamlanmasının ardından Microsoft Word'e Citavi eklentisi konumlandırılmış, tüm içerikler tema ve alt temalardaki söylemleriyle birlikte Microsoft Word'e çekilmiştir.

Dördüncü aşama ise verilerin analiz edilmesidir: Bu aşamada araştırmacının ve araştırmanın amacına göre dokümanları analiz etmek ve yorumlamak için içerik analizi kullanılabilir (Bryman, 2012). Verilerin bulgulara dönüştürülmesinden sonra ise XMind aracılığıyla veri görselleştirmeleri gerçekleştirilmiştir. Citavi aracılığıyla oluşturulan tema ve alt tema başlıkları, doğrudan XMind'a yönlendirilmiş ve "Karar Ağacı Görsel Metodu" ile bulgular görselleştirilmiştir.

4. BULGULAR VE YORUM

Mevcut çalışmada üç sezonun her birinde sekizer bölüm olmak üzere 24 bölüm analiz edilmiş ve araştırmanın amacına uygun olarak içerik analizine tabii tutulmuştur. Buna göre; çalışma kapsamında toplamda üç ana tema ortaya çıkmış ve her bir tema, ilgili alt kavramlara göre başlıklara ayrılarak açıklanmıştır.

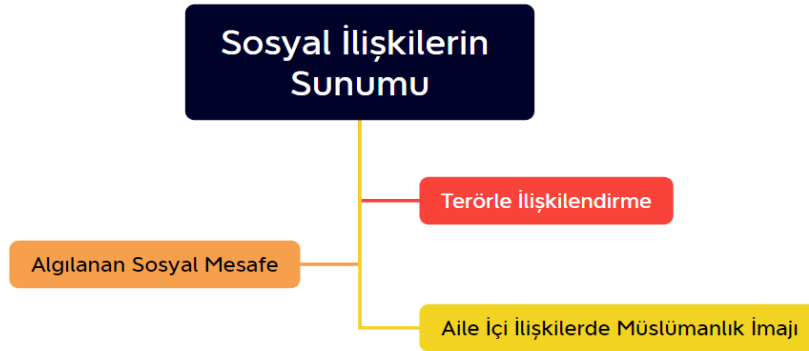
Şekil 1: Nitel araştırma temaları

4.1. Sosyal İlişkilerin Sunumu

Araştırma kapsamında Élite dizisinden elde edilen temalardan ilki, doğrudan sosyal ilişkilerin sunumuna yöneliktir. Bu çerçevede dizide kişiler arası ilişkilerde Müslümanlığın nasıl bir yaklaşımla ele alındığına yönelik çeşitli içeriklere rastlanmış ve bu içeriklerde Müslümanların terörle ilişkilendirildiği, Müslümanlara yönelik algılanan sosyal mesafenin oldukça fazla olduğu ve aile içi ilişkilerin geleneksel roller üzerinden baskı ve kısıtlama ekseninde somutlaştırıldığı görülmüştür.

Şekil 2: Sosyal ilişkilerin sunumu temasının alt temaları

4.1.1. Terörle İlişkilendirme

Dizide yer alan birçok bölümde Müslüman karakterlerin terörizmle yakından bağlantılı olabileceğine sıklıkla atıfta bulunulduğu keşfedilmiştir. Buna göre; dizinin pek çok noktasında ironik veya ciddi bir şekilde Müslüman karakterlerin canlı bomba olma veya Taliban üyesi olma ile ilişkilendirildiği görülmektedir.

“Christian: Samu! Naber genç, nasılsın? Selam güzelim, şey pardon öyle dedim diye intihar bombacısı olma.” (1. Sezon 1. Bölüm)

“Cristian: Hey! Bomba yerleştirecek yer mi arıyorsun?”

Nadia: Evet, yüzünü seçtim. ” (1. Sezon 2. Bölüm)

"Lu: Taliban güzeliyle ilgileniyorsun." (1. Sezon 3. Bölüm)

Taliban üyesi olmanın önemli bir sıfat olarak yer aldığı dizide İslamofobiye yönelik en kritik bulgulardan birinin bu nokta olduğu değerlendirilmektedir. Bu çerçevede Müslüman olmayanların, özellikle türban kullanan kadınlara yönelik terör yaftasını kullanması ve bunun ironi olarak veya ciddi bir şekilde ifade edilmesi, genel kanaatin ve izlenimin İslamiyet ile terörizmin birbirini çağrıştırdığı yönünde olduğunu düşündürmektedir. Öte yandan bu durumun yalnızca Müslüman olmayanlar tarafından değil, Müslümanların kendi aralarındaki ilişkilerinde de dile getirilebildiği ve normal bir olgu olarak ele alınabildiği belirlenmiştir.

"Nadia: Çantayı aç

Malick: Ben de Müslümanım. Çalmam.

Nadia: Biz yine de emin olalım.

Malick: Tabii. Deminki kadına neden bakmadın?

Nadia: Çünkü ondan şüphelenmedin. Hı hı.

Malick: Havaalanlarındaki gibi. Güvenlik kontrolleri senin gibiler içindir ya hani istersen biraz daha bakalım.

Malick: Hadi sana iyi günler bacım." (3. Sezon 1. Bölüm)

Malick ile Nadia arasında geçen bu diyalog, dizideki Müslüman karakterlerin kendilerine yönelik kullanılan yaftaların farkında olduğunu ve bunun kabullenilerek bir şaka unsuru olarak kullanabildiğini göstermektedir. Dolayısıyla her ne kadar Müslüman olmayan karakterlerin yaklaşımları nezdinde İslamofobik bir tutumdan ve türban ile terörizm arasında kurdukları ilişkiden söz edilebilse de Müslümanların da bu bağlamı içselleştirdiği bir topluluk imajının ortaya çıktığı söylenebilmektedir.

Müslümanların dizide diğer karakterler üzerinde uyandırdığı ilk izlenimlerden biri olarak terörle ilişkili olma durumunun daha çok Nadia üzerinden gerçekleştirildiği ve bunun da özellikle birinci sezonda Nadia'nın türban kullandığı bölümlerde gerçekleşmiş olması, türban-terör bağlantısına atıfta bulunmaktadır. Bu nedenle Müslümanlara yönelik yaklaşımın henüz iletişimin başlamadığı bir süreçte negatif algılarla şekillendiği de söylenebilmektedir.

Bu durum, literatürde sıradan Müslümanların medya temsilinde sıklıkla terörler ilişkilendirildiğine dair literatür bulgularıyla da uyumludur (Awan, 2014; Hashmi vd., 2021). Kadın söz konusu olduğunda ise başörtüsü ve peçe algılanan tehditi artıran unsurlar olarak ön plana çıkmaktadır.

4.1.2. Algılanan Sosyal Mesafe

Dizide sosyal ilişkilerin sunumunda üzerinde durulan diğer bir bağlam ise algılanan sosyal mesafedir. Algılanan sosyal mesafenin Müslümanlar ile Müslüman olmayan karakterler arasında oldukça fazla olduğu ve terörle ilişkilendiriliyor olmanın da önemli bir etken olarak ele alındığı dizide, Müslüman olmayan karakterlerin genel olarak Müslüman karakterlere kendilerini uzak hissettiği ortaya çıkmaktadır.

“Lu: Hepimizi çoktan yargılamışken, neden bize bir şans tanıyasın değil mi? Batı hakkında nefret ettiğin ne varsa hepsi burada değil mi? Tüm o günahkar dejenerasyon.

Nadia: Ben yargılıyordun hani? Görüyorum ki ne düşündüğüme karar vermişsin.

Lu: Başında o örtü varken pek düşünemezsin ki canım.

Nadia: Konu şampanya içmek istememem mi? Yoksa doğuştan mı ırkçısın?

Lu: Üzgünüm. Affet beni lütfen. Yemin ederim barış yapmak için gelmişim. Ortak noktalarımız olduğundan eminim.” (1. Sezon 1. Bölüm)

“Guzman: Ne var? Niye üzüldüğünü anlamıyorum.

Lu: Anlamıyor musun? Mesele etek falan değil. Sorun o Taliban. Müslüman masum kız. Başörtüsü takmasının onu bizden daha iyi yaptığını sanıyor. Çok gülünç biri.

Guzman: Onu ben de burada istemiyorum. Bizi gammazlamaması için bir şey yapmalıyız.

Lu: Bir fikrim var. Neymiş? Bir oyun oynayalım. Onunla işi pişirsene. Sonra da herkese söyleriz. Plan bu işte.” (1. Sezon 1. Bölüm)

Dizinin pek çok noktasında Nadia'nın başörtü kullanmasının Lu için ayrıştırıcı bir neden olduğu görülmektedir. Diğer taraftan türban kullanılmasının önemli düşünsel göstergeleri de içerdiği, bu nedenle Nadia'nın pek çok şeyi anlayamayacağı ve empati duyamayacağı ima edilmektedir. Bu durum, Müslümanların genel olarak daha anlayışsız olduğu izlenimi vermekte, böylece Müslüman karakterler ile Müslüman olmayan karakterlerin yakın ilişkiler kurmasında Müslümanların düşüncelerinin önemli engeller teşkil edebileceği ifade edilmektedir. Nitekim aşağıdaki ifadeler, doğrudan Müslüman karakterlerin düşüncelerine bağlı olarak Müslüman olmayanlarla sosyal ilişkilerin geliştirilmesinde çeşitli toplumsal engeller olduğunu örneklendirmektedir.

İlgili literatürde ayrımcılığın ve sosyal mesafenin müslüman kimliğinin başörtüsü ya da peçe ile görünür olduğu durumlarda daha da arttığına yönelik veriler (Holtz vd., 2013) bu kısımda ortaya konan bulgularla örtüşmektedir

“Guzman: Dün için özür dilerim. Biraz ileri gittim.

Nadia: Seninle konuşmamı haketmiyorsun. Ne düşünüyordun ki?

Guzman: İyi biri olduğumu babana göstermek için tamamen iyi niyetle gelmişim.

Nadia: İyi başardın ne de olsa sizin soyunuz küstah.

Guzman: Ne diyorsun?” (1. Sezon 2. Bölüm)

“Nadia: Bu bizim ne kadar farklı olduğumuzu fark etmemi sağladı. Senin gibilerle neden yakınlaştım bilmiyorum.

Guzman: Benim gibiler mi? Ne demek istiyorsun?

Nadia: Benim üstüme iddiaya girdin. Değil mi? Sonra bana babanın şaraphanede kokain çektiğini anlattı. Kız kardeşin de taşıyıcısı. Bir de bizim kültürümüze laf edersin!” (1. Sezon 5. Bölüm)

İlgili bağlam, Müslüman olmayanların sosyal ilişkilerinin ve bu noktadaki girişimlerinin daha pozitif bir çerçeveye ele alındığını da düşündürmektedir. Buna göre; dizinin belli bölümlerinde Müslüman olmayan karakterlerin iyi niyetli yaklaşımları ve arkadaşlık kurma istekleri, Müslüman karakterlerin inançlarına bağlı olarak olumsuz algılanmakta ve bu tür girişimlerin Müslümanlarca da onaylanmadığı ifade edilmektedir.

"Guzman: Sonra konuşalım tamam mı? Tamam. Pekâlâ, ödevi nasıl organize ediyoruz? Sen mi? Sen mi bize gelirsın yoksa ben mi?

Nadia: Ailem seni yanımda görmekten hiç mutlu olmaz.

Guzman: Beni tanımıyorlar. Arkadaşlarımmın annelerine göre mükemmel damat adayıyım.

Nadia: Ailem için mükemmel damat günde beş vakit namaz kılmalıdır. Yüzünü Mekke'ye dönüp.

Guzman: Sen kılar mısın?

Nadia: Evet. Kendime dönmemi sağlarım.

Guzman: Biz evlenmeyeceğiz, birlikte çalışacağız, o kadar.

Nadia: Ders aralarında yapamaz mıyız? Birkaç soru hazırladım. Yarın cevaplarını getir. Olsun bitsin. Yarın devam edelim." (1. Sezon 2. Bölüm)

"Yusef: Kötü bir babayım yani öyle mi? Kızı için en iyinin ne olduğunu bilmeyen, eğitimsiz bir baba, hayır hayır.

Azucena: Ben sadece Nadia'nın okula devam etmesinin çok faydalı olabileceğini size göstermeye çalışıyorum.

Yusef: Burada çok şey öğrendi. Evet. Anne babasına saygısızlığı öğrendi. Onlara yalan söylemeyi, evden kaçmayı... Dini yükümlülüklerini ihmal etmeyi öğrendi." (1. Sezon 8. Bölüm)

Nadia'nın babasının yukarıda belirttiği sözler, Müslüman kadın olan Nadia'nın ilk kez alkol aldığı dizinin bir bölümünde farklı bir pencereyle de doğrulanmaktadır. Nitekim Guzman, alkol kullanan Nadia'nın artık özgür bir şekilde istediğini yapabileceğini ve istediğiyle arkadaşlık kurabileceğini söyleyerek alkol almış olmasının onu daha sağlıklı düşünebilen bir insan yapabilecek rasyonel yolu açtığını ima etmektedir.

"Guzman: Senin kafir bir Müslüman'la olduğunu bir an unuttum.

Nadia: Doğru haklısın. Ben bir hanımefendi değilim

Nadia: Biraz fazla içtim.

Guzman: Hayır. Sadece bir süredir istediğin şeyi yapmana yetecek kadar benim gibi." (2. Sezon 3. Bölüm)

"Guzman: Ne oldu? Hayır, hayır hayır hayır... Bu sessizliği biliyorum. Sen kaçmadan önce gelen sessizlik, değil mi?

Nadia: Hayır. Bu defa değil.

Guzman: Emin misin?

Nadia: Eminim. Pekâlâ. Kardeşimin yaptıklarına bakınca bir Hristiyan'la olmam, dünyanın sonu değil.

Guzman: Çok doğru." (2. Sezon 7. Bölüm)

Yukarıdaki ifadeler, İslami düşüncelerden arınmanın, dini yükümlülükleri yerine getirmemenin ve alkol kullanmanın, algılanan sosyal mesafenin azalmasında önemli öncüller olabileceğine dikkat çekmektedir. Bu nedenle ilgili ifadelerin diğer bir yönüyle Müslümanların inançlarının birçok engel doğurduğunu ve sosyal uyumun Müslümanların inançları nedeniyle gerçekleşemediğini içerdiği keşfedilmiştir.

4.1.3. Aile İçi İlişkilerde Müslümanlık İmajı

Kişiler arası ilişkilerin yanı sıra ebeveyn-çocuk ilişkilerine yönelik de önemli değiniler ortaya koyan Élite dizisinde, Müslümanlara yönelik olumsuz pek çok göstergenin ele alındığı söylenebilmektedir. Aile baskısının ebeveynler ile çocuklar arasındaki ilişkinin en temel özelliği olduğu vurgulanan dizide, bu baskılardan kurtulmanın çocukları özgürleştireceği söylemi de sık sık ön plana çıkmaktadır.

"Omar: Ne olur? Bana vurur musun? Aaa. Evin erkeği olmamı istemiyor muydun? Maço erkeği. İşte şimdi başlıyoruz. Bu andan itibaren kurallara ikimiz koyuyoruz. Anladın mı? Ha.

Yusef: Bu evin erkeği sen değilsin. Defol. Sakın bir daha gelme. Defol." (2. Sezon 3. Bölüm)

"Nadia: Biraz fazla içtim.

"Guzman: Hayır. Sadece bir süredir istediğin şeyi yapmana yetecek kadar benim gibi." (2. Sezon 3. Bölüm)

Ayrıca çocuklar için önemli kararların tamamında ailelerin etkin olduğunu ve çocukların kendi hayatlarını idame ettirmelerinde önemli kararları kendilerinin alamadığını belirten çeşitli içeriklerden de söz edilebilmektedir. Çocuklarının yapacağı evliliklere karar verme noktasında Yusef'in kızı Nadia'ya danışmaması, Omar'ı zorla Müslüman bir kız ile evlendirmeye çalışması bunun en önemli göstergelerinden birkaçıdır. Bu durum çalışmanın giriş kısmında ele alınan ezilen ve köleleştirilen Müslüman kadın algısı ile de örtüşmektedir.

"Yusef: Malik'le ben biraz düşündük de. Malik'le sen...

Malick: Babanı dinle.

Yusef: Malik ve sen Amerika'ya gitmeden önce evlenmek üzere sözlenseniz iyi olur, dedik

Nadia: Senin böyle bir plan yaptıklarından haberin var mıydı?

Nadia anne: Gönlün var değil mi?

Nadia: Bir dakika. Gel. Bütün bunlar senin fikrin miydi yoksa?

Malick: Hayır. Babanın önerisiydi. Kabul ettim çünkü işimize yarayacak. Nadia böylece baban seni rahat bırakacak, ben de ailemi memnun edince istediğimi yaparım. Ama hepsi bir oyun olacak. Bir evlilik patlattın mı bundan böyle yakamda olmazlar. Formalite icabı." (3. Sezon 6. Bölüm)

"Yusef: Yok bir şey. Merak etme. Mutluyum. Mutlu ve huzurluyum. Beni bu kadar gururlandırdığın için teşekkür ederim. Her şeyle çok ilgileniyorsun. Dükkânla, bizimle... Sen katlandığımız onca acı ve hayal kırıklığı karşılığında bize baş edilmiş bir armağansın." (2. Sezon 5. Bölüm)

Diğer taraftan eğitim sürecinde de ebeveynlerinin rolünün ön planda olduğu görülmektedir. Buna göre; çocuklarının eğitim hayatına devam edip etmeyeceği veya bunun ne şekilde devam edebileceğine aileler karar vermekte, çocukların bu noktadaki kararları dikkate alınmamaktadır. Böylece aile içi ilişkilerde özellikle babanın sorumlu olduğu, bu nedenle Müslüman ailelerde yaşayan kız çocuklarının kendi hayatlarını yaşayamadığı ima edilmektedir.

"Nadia'nın Annesi: Bu sabah odanda bu üniversite broşürünü buldum. Eşyalarının arasındaydı.

Nadia: Baba. Bak baba. O eğitim programı çok büyük bir fırsat. Benim tek şansım. Başka ne şansım var ki?

Yusef: Tek mi gideceksin? Hem de kız başına." (3. Sezon 3. Bölüm)

Kadınların tek başlarına karar alamayacağını vurgulayan yukarıdaki ifade, ebeveynlerin kararlarından rahatsız olan çocukların, ebeveynlerinden doğruları saklayarak hayatlarını devam ettirdikleriyle desteklenmektedir.

"Nadia: Sen içiyor musun?

Malick: Babama söyleme. Benimkine.

Nadia: Tamam peki yani kaçamaklar bu mu?

Malick: Bak bugün için joker hakkım var gibi düşün. Hem de üç tane. Hı hı. Ben ilkini kullandım. Alkol. Sen peki?

Nadia: Ciddi misin?

Malick: Sürekli Allah'ın örnek kulları olmak zorunda değiliz. Ailene örnek evlat olsan yeter ki zaten öylesin." (3. Sezon 3. Bölüm)

Yukarıdaki örnek de aile içi ilişkilerde Müslüman çocukların ebeveynleriyle yaşadıkları sorunlara atıfla bu sorunlardan kurtulmanın tek yolunun yalan söylemek olduğunu açıklamaktadır.

"Nadia: Sen neden bahsediyorsun?

Lu: Bu haftaki bütün sınavlardan kalmanı istiyorum.

Nadia: Nedenmiş o?

Lu: Çünkü ne hissettiğimi anlamamı istiyorum. Senin için önemli bir şeyin elinden alınması nasıl bir şeymiş? Bursun gibi mesela.

Dediğimi yapmazsan buraya gelir ve annene, babana, küçük kızlarının neler yaptığını ve Hristiyan biriyle beraber olduğunu.

Nadia: Kapa çeneni." (2. Sezon 6. Bölüm)

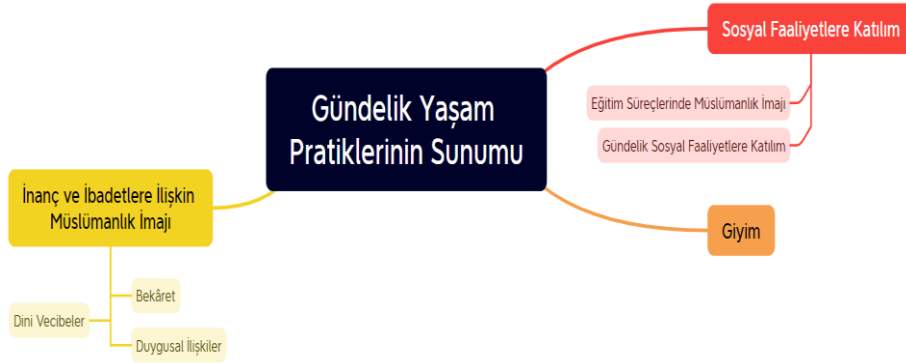
Aile içi ilişkilerdeki diğer bir dinamik ise Müslüman bir kadın ile Hristiyan bir erkeğin birlikte olamayacağına yönelik Müslümanların tutumudur. Bu nedenle Nadia'nın Guzman'la ilişkisi, özellikle babası tarafından desteklenmemekte ve bu, dizinin farklı bölümlerinde farklı karakterler tarafından bir tehdit unsuru olarak kullanılabilir.

Müslüman kadınlar ile Müslüman olmayan erkeklerin birliktelikleri, dizide en çok vurgulanan çerçeveye işaret etmektedir. Buna göre; Guzman ile Nadia'nın birlikteliği arasındaki en önemli sorun, Nadia'nın babası ve buna paralel olarak sosyokültürel dinamiklerdir. Dizinin ilerleyen bölümlerinde Nadia'nın kendi toplumsal değerlerinden ve ailesinden ayrışması, Guzman ile ilişkisinin güçlenmesini sağlamıştır.

4.2. Gündelik Yaşam Pratiklerinin Sunumu

Sosyal ilişkiler geliştirilmesinin önündeki engellerin yanı sıra dizide gündelik yaşamda sıklıkla karşılaşılan sorunlara da değinilmiştir. Bu sorunların önemli bir bölümünün Müslüman olma ile ilişkilendirildiği değerlendirildiğinde giyim, sosyal faaliyetlere katılım ile inanç ve ibadetlere ilişkin tasvirlerin, gündelik yaşamdaki Müslüman pratiklerinin sunumunu çerçeveleyen unsurlar olduğu görülmüştür.

Şekil 3: Gündelik yaşam pratiklerinin sunumu temasının alt temaları

4.2.1. Giyim

Gündelik yaşamda Nadia'nın kullandığı türbanın önemli engellere neden olduğuna yönelik birçok içeriğin olduğu gözlenmektedir. Bunlardan birincisi, Nadia'nın türbanı nedeniyle farklı bir noktada konumlandırılması ve gündelik yaşamda türbanın normalin dışında bir giyim tarzı olduğuna ilişkin kuvvetli inançtır.

"Guzman: Ne var? Niye üzüldüğünü anlamıyorum.

Lu: Anlamıyor musun? Mesele etek falan değil. Sorun o Taliban. Müslüman masum kız. Başörtüsü takmasının onu bizden daha iyi yaptığını sanıyor. Çok gülünç biri.

Guzman: Onu ben de burada istemiyorum. Bizi gammazlamaması için bir şey yapmalıyız.

Lu: Bir fikrim var. Neymiş? Bir oyun oynayalım. Onunla işi pişirsene. Sonra da herkese söyleriz. Plan bu işte." (1. Sezon 1. Bölüm)

"Yusef: Hicabını sınıfta takıyor musun? Yalan söyleme Nadia. Sen yapma.

Nadia: Takmamı yasakladılar. Başka seçeneğim mi var? Okuldan atılacaktım.

Yusef: Neden böyle kuralları olan bir okula devam etmek istiyorsun?

Nadia: Çünkü bu okul sayesinde kurallara boyun eğen biri değil kural koyanlardan olabilirim." (1. Sezon 4. Bölüm)

Pek çok bölümde Nadia'nın kullandığı türbanın çeşitli sorunlar teşkil ettiği ve bunun dini bir sembol olarak gündelik yaşamda kullanılmasının doğru olmadığı ifade edilmektedir. Diğer taraftan Nadia'nın sosyal kabul görebilmek amacıyla farklı mecralarda türbanını kullanmaması da dikkat çeken bir husustur.

"Lu: Tatlım. O örtüyü başından çıkardın. Şimdi gözlerindeki perdeyi kaldırmanın zamanı geldi. Guzman'la ben.

Nadia: Bir konuyu netleştirelim. Şu anda ilgilendiğim tek bir erkek var ve o da Dostoyevski. Ama tabii işin içine erkek girince adam yüz yıl önce ölmüş olsa da dayanamayıp olaya dahil oluveriyorsun." (1. Sezon 6. Bölüm)

Başörtüsü ile anlayış arasındaki ilişkiye doğrudan atıfta bulunan yukarıdaki ifade, Nadia'nın başörtüsünü çıkarmasıyla belirli sorunların ortadan kalktığını göstermektedir. Dolayısıyla giyim dinamiklerinin Müslümanlarda farklı olmasının sosyokültürel bir dinamik olarak bir anlayışı

yansıttığı ve bu nedenle bu önyargının oluşmaması için başörtüsünün de kullanılmaması gerektiği fikrinin güç kazandığı ortaya çıkmaktadır. Dizideki İslamofobik yaklaşımın diğer bir unsuru olarak ele alınabilen bu bağlam, Nadia'nın başörtüsünü zamanla terk etmesiyle elde ettiği sosyal başarılarına yapılan atıfla da desteklenmektedir. Sosyal hayatta başarılı bir birey olabilmenin önündeki engellerle başörtüsü ya da giyim kuşamı ilişkilendiren bu kurgunun genç Müslüman kadınlara yönelik algılanan baskıyı artırdığı ifade edilebilir.

4.2.2. Sosyal Faaliyetlere Katılım

Dizide sosyal yaşam pratiklerinin sunumuna yönelik diğer bir alt tema ise doğrudan sosyal faaliyetleri içermektedir. Eğitim süreçlerinin yanı sıra partilere katılma, gece dışarı çıkma veya diğer eğlence türleri gibi gençlikle ilişkilendirilen sosyal faaliyetlerde Müslümanların tutumlarına ilişkin çeşitli göndermelerin yer aldığı belirlenmiştir. Böylece eğitim süreçleri ve diğer gündelik yaşam pratikleri olarak ilgili tema, alt temalara bölünmüş ve detaylandırılmıştır.

4.2.2.1. Eğitim Süreçlerinde Müslümanlık İmajı

Nadia'nın dizideki sunumunda başarılı bir öğrenci olduğu vurgusu, Müslümanların başarılı olabileceğine dair önemli bir içerik sunarken bu başarıya özellikle giyimi nedeniyle gölge düştüğü ve türbanın çıkarılmasının eğitim sürecine katılmada ön şart olarak sunulduğu ilk bölümler, türbanın inanç özgürlüğü dâhilinde tutulmadığını göstermektedir.

Martin: Nadia. Benimle gelir misin? Müdür seninle konuşmak istiyor.

Nadia: Daha önce kimse başörtüsünden bahsetmemişti, Şimdi nereden çıktı?

Azucena: Kurallarımız gereği aksesuara izin yok.

Nadia: Türbanım aksesuar değil. Hem herkes aksesuar takıyor. Pahalı çantalar, altın saatler.

Azucena: Onlar süs amaçlı, bir anlama gelmiyor.

Nadia: Geliyor, çok anlama geliyor: Senden daha çok param, senden daha tarzım senden daha iyiyim.

Martin: Nadia seni gerçekten anlıyoruz ama biz...

Nadia: Beni gerçekten anlasaydınız, kültürümden ya da dinimden vazgeçmemi istemezsiniz

Azucena: Nadia bunu düşün, karar senin ama yanında bu şekilde takıp gelersen, seni atmaktan başka çaremiz kalmaz." (1. Sezon 1. Bölüm)

Nadia'ya türbanını çıkarma veya eğitim sürecinden atılma seçeneklerinin sunulması, türbanın önemli bir tehdit unsuru olarak ele alındığını düşündürmektedir. Bir aksesuar olarak değerlendirilmeyen türbandan ileriki bölümlerde Nadia vazgeçmiş, böylece eğitim hayatına katılmada inancıyla ilgili tüm sorunlardan ayrılmıştır. Bu durum, türbanın bir aksesuardan ziyade yukarıdaki bölümlerde de ifade edildiği gibi çeşitli olumsuz sıfatlarla ilişkilendirilen bir unsur olduğu görülmektedir.

Yusef: Kötü bir babayım yani öyle mi? Kızı için en iyinin ne olduğunu bilmeyen, eğitimsiz bir baba, hayır hayır.

Azucena: Ben sadece Nadia'nın okula devam etmesinin çok faydalı olabileceğini size göstermeye çalışıyorum.

Yusef: Burada çok şey öğrendi. Evet. Anne babasına saygısızlığı öğrendi. Onlara yalan söylemeyi, evden kaçmayı... Dini yükümlülüklerini ihmal etmeyi öğrendi." (1. Sezon 8. Bölüm)

Öte yandan Müslümanların eğitim sürecine yaklaşımına ilişkin de birtakım söylemlerden söz edilebilmektedir. Buna göre; Nadia'nın babası, Nadia'nın olumsuz anlamda değiştiğini öne sürerek okuldan kendisini almak istemiştir. Bu nokta, Müslüman kız çocuklarının eğitim sürecine katılmada yaşadıkları sorunlara atıfta bulunurken Müslümanların kolaylıkla eğitimden vazgeçebileceklerine yönelik bir imayı da içermektedir. Dolayısıyla Müslümanlık imajında gündelik yaşam içerisinde eğitimin çok da önemli olmayabileceği izlenimine zemin hazırlanmıştır.

"Nadia'nın Annesi: Bu sabah odanda bu üniversite broşürünü buldum. Eşyalarının arasındaydı.

Nadia: Baba. Bak baba. O eğitim programı çok büyük bir fırsat. Benim tek şansım. Başka ne şansım var ki?

Yusef: Tek mi gideceksin? Hem de kız başına." (3. Sezon 3. Bölüm)

"Nadia: İyi günler. Başvuru formunu dolduracaktım da eğitim programı için

Azucena: Tabii geç bile kaldın.

Lu: Girebilir miyim? Nadia? Sen de başvuracaksın ha? Harika." (3. Sezon 2. Bölüm)

Görece daha az bir sıklıkla da olsa yer yer Müslüman olmayanların olumsuz tutum ve davranışlarına da atıflarda bulunulabilmektedir. Bu çerçevede Müslümanların eğitime katılmaları, sahip oldukları sosyo-kültürel bağlamlara işaret edilerek şaşırtıcı bir olgu olarak değerlendirilmekte ve aslında beklenenin düşük bir eğitim düzeyi olduğu vurgusu ortaya çıkmaktadır. Bu durum da Müslümanlara yönelik oryantalist algıyla örtüşmektedir.

4.2.2.2. Gündelik Yaşam Pratiklerine Katılım

Eğitim sürecinin haricindeki diğer noktalarda da Müslümanlara yönelik olumsuz imgelerden söz edilebilmektedir. Bunlardan birincisi, Müslümanların daha çok futbol ile ilgilenen ve kitap okumayan bir toplum olduğu düşüncesidir.

"Omar: Müslümanım. Futbol oynamıyorum ve koridorda kitap okurken görüldüm. Yüzüm aranyor afişlerine koyacaklar. Ödül de Regaton konserine bedava bilet yani ölmüşüm. Keşke okul çöktüğünde o molozların altında ben kalsaydım." (1. Sezon 1. Bölüm)

Diğer taraftan dizide gösterilen diğer bir eksen ise Müslümanların alkol almamaları ve buna bağlı olarak eğlenemediklerinin vurgulanmasıdır. Özellikle Nadia'nın dizinin ilk bölümlerinde alkol almayı reddetmesi, pek çok noktada eğlenememesinin önemli bir nedeni olarak örneklendirilmiştir.

"Lu: Bu ortam ancak alkolle çekilir, buyur.

Nadia: Teşekkür ederim, ben içmiyorum.

Lu: Gecen zor geçecek desene." (1. Sezon 1. Bölüm)

"Nadia anne: Bu koku ne?

Nadia: Anne içki içmedim. Evet, bir kulüpteydim. Ama üstüme içki döküldü.

Nadia'nın annesi: Bir kere olsun yalan söylemesen.

Ander: Bir tane içki içmişse ne olacak ki? Bu onu terörist mi yapar? Affedersiniz. Yani bir sürü Müslüman arkadaşım var, afedersiniz." (2. Sezon 1. Bölüm)

Alkol almamanın yanı sıra diğer bir unsur ise partilere ve gece hayatına katılımın desteklenmemesidir. Özellikle Müslüman ailelerin bu konudaki olumsuz tutumu nedeniyle Müslüman çocuk ve gençlerin eğlenemedikleri vurgusu ön plana çıkmıştır.

4.2.3. İnanç ve İbadetlere İlişkin Müslümanlık İmajı

Dizide gündelik yaşamda Müslümanların yer almasına yönelik inanç ve ibadetlere dair de çeşitli gözlemler söz konudur. Temel olarak bu bağlamları; bekârete verilen önem, dini yükümlülükleri yerine getirip getirmeme ve duygusal ilişkiler olarak irdelemek mümkündür.

4.2.3.1. Bekâret

Müslüman olan ve olmayan karakterlerin dizide en net bir biçimde ayrıştırıldığı noktalardan biri de bekâret bağlamıdır. Buna göre; Müslüman karakterler için bekâret oldukça önemli iken Müslüman olmayan karakterlerin buna anlam veremediği, bu dinamik nedeniyle Müslümanların baskı altında olduğu izlenimi edinilmiştir.

"Lu: Görünen o işte. Kız kardeşinin izinden gidiyorsun. Yolunun keşiştiği bir fakire aşık oldun. Yapman gereken de bu zaten. Bir şekilde onu becerip utandırmak." (1. Sezon 3. Bölüm)

"Nadia: Ama cesaret edeceğimi düşünmemiştim. Beni artık rahat bırakmanın sağlamanın tek yolu buydu. Gözümü korkutmaya yetmediğini gördün işte. Bunlar senin için sadece başka bir oyun. Önce bekâretimi almak. Şimdi de seni affetmem. Bir sonraki de Everest'i fethetmek falan mı olacak? Senin yanında bütün dağlar küçük görünür. Bunun göreve dönüşmesini istemiyorsan işimi zorlaştırma. Guzman, benden uzak dur. Çünkü bence kötü birisin.

Guzman: Yarın bir hayır gecesi düzenliyoruz. Para toplayacağız. Evsizler için. Kötü biri bunu yapar mı? Hiç sanmıyorum. Sen de davetlisin" (1. Sezon 4. Bölüm)

Bekâret olgusunun Müslümanlar için öneminin altının çizildiği bölümlerde bunun önemli bir tehdit unsuru olduğu da gözlemler arasında yer almaktadır. Bu çerçevede bakire olmayan Müslüman bir kadının gündelik yaşamında birçok zorluk yaşayabileceğine atıfta bulunulmuştur.

"Nadia: Sen neden bahsediyorsun?

Lu: Bu haftaki bütün sınavlardan kalmanı istiyorum.

Nadia: Nedenmiş o?

Lu: Çünkü ne hissettiğimi anlamamı istiyorum. Senin için önemli bir şeyin elinden alınması nasıl bir şeymiş? Bursun gibi mesela. Dediğimi yapmazsan buraya gelir ve annene, babana, küçük kızlarının neler yaptığını ve Hristiyan biriyle beraber olduğunu.

Nadia: Kapa çeneni." (2. Sezon 6. Bölüm)

"Nadia: Hayır. Bizimki bununla bitmeyecekti. Biliyordum. Bunun hayatımı alt üst edeceğimi biliyordum. Guzman'ın da Lu'nun da... Ama ben yine de yaptım. Çünkü ona aşığım. Sanki bu bir bahaneymiş gibi. Yani aşkın güzel bir şey olması gerekiyor. Bir yandan da insanı bencilleştiriyor işte." (2. Sezon 6. Bölüm)

Tüm bunlara paralel olarak dizide bakire olmanın önemli bir engel olduğu ve Müslümanların bu özelliği nedeniyle de zorluklar yaşadığına dikkat çekilmiştir. Dolayısıyla İslamiyet için en kritik

unsurlardan biri olarak evlilik ve bekâret dinamikleri, Élite dizisinde olumsuz bir çerçeveye karşımıza çıkmıştır.

4.2.3.2. Dini Yükümlülükler

Bekâretin yanı sıra Müslümanların kişiler arası ilişkilerinde önemli bir etken olarak dini yükümlülükleri yerine getirmenin de önemine sıklıkla değinilmiştir. Namaz kılma ve camiye gitmenin Müslümanlarca övülen bir olgu olduğu ve arkadaşlıklarda pek çok özelliğin önünde aranan kriterler olduğu belirtilmiştir.

Guzman: Beni tanımıyorlar. Arkadaşlarımın annelerine göre mükemmel damat adayıyım.

Nadia: Ailem için mükemmel damat günde beş vakit namaz kılmalıdır. Yüzünü Mekke'ye dönüp.

Guzman: Sen kılar mısın?

Nadia: Evet. Kendime dönmemi sağlarım.

Guzman: Biz evlenmeyeceğiz, birlikte çalışacağız, o kadar.

Nadia: Ders aralarında yapamaz mıyız? Birkaç soru hazırladım. Yarın cevaplarını getir. Olsun bitsin. Yarın devam edelim." (1. Sezon 2. Bölüm)

"Nadia anne: Gönlün var değil mi?

Nadia: Bir dakika. Gel. Bütün bunlar senin fikrin miydi yoksa?

Malick: Hayır. Babanın önerisiydi. Kabul ettim çünkü işimize yarayacak. Nadia böylece hala seni rahat bırakacak, ben de ailemi memnun edince istediğimi yaparım. Ama hepsi bir oyun olacak. Bir evlilik patlattın mı bundan böyle yakamda olmazlar. Formalite icabı." (3. Sezon 6. Bölüm)

"Malick: Kur'an'da yalanla ilgili ne yazar?

Omar: Bilmem. Epeydir kapağını açmadım.

Malick: İnsanlar arasında huzuru sağlayacaksa sakıncası olmamalı. Benim babam altmış beş yaşında ve huzur içinde ölmesini istiyorum." (3. Sezon 4. Bölüm)

Bunlara ek olarak dizide vurgulanan diğer bir perspektif ise İslami kuralların aslında doğru anlaşılmadığı ve inançların aksine bir yaşamın da mümkün olduğudur. Buna göre; yalan söylemek ve alkol almak, aslında mümkün olan ve çok da önemli olmayan hususlar olarak sunulmuştur. Böylece Müslümanlar için çarpık bir yaşam biçiminin söz konusu olduğunun da altı çizilmektedir.

4.2.3.3. Duygusal İlişkiler

Dizide Müslümanlar ile Müslüman olmayanlar arasındaki ilişkinin özellikle Müslümanlarca onaylanmadığına ilişkin pek çok atıftan söz edilebilmektedir. Nitekim Nadia'nın Guzman'a aşık olduğunu belirtmesinin yanında bunun hayatını alt üst edeceğini ifade etmesi, ilgili yoruma bir örnek niteliğindedir.

"Nadia: Hayır. Bizimki bununla bitmeyecekti. Biliyordum. Bunun hayatımı alt üst edeceğini biliyordum. Guzman'ın da Lu'nun da... Ama ben yine de yaptım. Çünkü ona aşığım. Sanki bu bir bahaneymiş gibi. Yani aşkın güzel bir şey olması gerekiyor. Bir yandan da insanı bencilleştiriyor işte." (2. Sezon 6. Bölüm)

Diğer yandan Müslüman kadının Müslüman erkekle doğrudan ilişkilendirilmesi, duygusal ilişkiler için bir ön şart olarak belirtilmiştir.

“Nadia: Sen içiyor musun?

Malick: Babama söyleme. Benimkine.

Nadia: Tamam peki yani Bahsettiğim kaçamaklar bu mu?

Malick: Bak bugün için joker hakkım var gibi düşün. Hem de üç tane. Hı hı. Ben ilkini kullandım. Alkol. Sen peki?

Nadia: Ciddi misin?

Malick: Sürekli Allah'ın örnek kulları olmak zorunda değiliz. Ailene örnek evlat olsan yeter ki zaten öylesin.” (3. Sezon 3. Bölüm)

“Yusef: Malik'le ben biraz düşündük de. Malikle sen

Malick: Babanı dinle.

Yusef: Malik ve sen Amerika'ya gitmeden önce evlenmek üzere sözlenseniz iyi olur dedik

Nadia: Senin böyle bir plan yaptıklarından haberin var mıydı?”

Nadia'nın babasının Nadia ile Malick arasındaki ilişkiyi farklı bir kriter gözetmeksizin onaylaması, duygusal ilişkilerin Müslümanlarca oldukça çığ bir şekilde ele alındığını gösterirken Nadia'nın, Malick'in tutum ve davranışlarına anlam verememesi ve bunun Nadia'yı mutlu etmesi ise kendi sosyokültürel dinamiklerini reddetmenin bir Müslümanı daha mutlu edebileceği bir perspektifi kapsamaktadır.

“Malick: Nasıl geçti? Bir kahve eşliğinde anlat istersen?

Nadia: Saçmalama

Malick: Ben iyi bir Müslümanım. İstersen ailenle tanışırım.

Nadia: İyi bir Müslüman olmayan benim. Bir tek sen mi duymadın yoksa?

Malick: Günahlarını tövbe edenler günah işlememiş sayılır Hz. Muhammed'in hadisi. Ben olsam karşı gelmem.

Nadia: Videodan haberin var mı?

Malick: Duymuştum.

Nadia: Yine de bana kahve ısmarlayacak mısınız? Ne biçim Müslümansın sen?” (3. Sezon 1. Bölüm)

“Guzman: Ne oldu? Hayır, hayır hayır hayır... Bu sessizliği biliyorum. Sen kaçmadan önce gelen sessizlik, değil mi?

Nadia: Hayır. Bu defa değil.

Guzman: Emin misin?

Nadia: Eminim. Pekâlâ. Kardeşimin yaptıklarına bakınca bir Hristiyan'la olmam, dünyanın sonu değil.

Guzman: Çok doğru.” (2. Sezon 7. Bölüm)

Nadia'nın kendi değerlerinden kopmaya başlaması ve bunun onu giderek daha mutlu bir hale dönüştürmesi, bir Müslümanın gündelik yaşamda mutlu olabilmesinin kendi değerlerinden arınmasıyla mümkün olabileceği vurgusunu desteklemektedir. Bu nedenle Élite dizisinde İslami değerlerin gündelik yaşam sürecinde de olumsuz bir biçimde aktarıldığı ve toplumsal uyumun bu değerleri terk etmekle daha mümkün hale geleceği örneklendirilmiştir.

4.3. Müslümanlık ile İlişkilendirilen Kavramlar

Kişiler arası ilişkilerde ve gündelik aksiyonlarda Müslümanlık imajının sunulduğu Élite dizisinde, Müslümanlara yönelik pek çok sıfat kullanıldığı da görülmüştür. Kullanılan sıfatların

tamamının olumsuz içeriklere sahip olduğu görülmüş, bu nedenle dizideki İslamofobik bakış açısı, güçlü bir biçimde tematize edilmiştir. Genel olarak bu temalar yoksulluk, nefret, madde kullanımı ve ilişkili suçlar, yalancılık ve baskı olarak ifade edilebilir.

Şekil 4: Müslümanlık ile ilişkilendirilen konseptler temasının alt temaları

4.3.1. Yoksulluk

Dizide yer alan Müslüman karakterlerin en temel özelliklerinden biri yoksul ailelerden geliyor olmalarıdır. Bu durum, pek çok bölümde diğer karakterler tarafından da alay konusu olmuştur.

“Lu: Görünen o işte. Kız kardeşinin izinden gidiyorsun. Yolunun keşiştiği bir fakire aşık oldun. Yapman gereken de bu zaten. Bir şekilde onu becerip utandırmak.” (1. Sezon 3. Bölüm)

Bu konuda değinilebilecek diğer bir bulgu olarak diziyeye üçüncü sezonda dâhil olan Malick’in varlıklı bir aileden gelmesine karşın İslami kuralları neredeyse bütünüyle yansıtmaması, geleneksel anlamda Müslüman olmanın yoksullukla ilişkilendirildiği bulgusunu pekiştirmektedir. Yoksulluk göç olgusuyla da örtüşen bir temadır. Yeni bir ülkede göçmen bir aile olarak hayat sürmenin ortaya çıkardığı zorluklar

4.3.2. Nefret ve Ayrımcılık

Pek çok bölümde Nadia ve ailesinin Filistinli olduğuna vurgu yapılmıştır. Temelde Nadia’nın nereli olduğundan ziyade buna yüklenen anlamlar üzerinde durulmuş, bedevilik ve zavallılık gibi sıfatlarla bu durumun olumsuz içeriğine işaret edilmiştir.

“Azucena: Kızın için de üzülüyorum, oğlun için de. Sizin gibi bir ailede kadın ya da eş cinsel olmak kabus gibi bir şey olmalı. Zavallı Omar.” (1. Sezon 8. Bölüm)

“Rebeka: Hayır hayır hayır lütfen firavun. Viking Arap yaklaşmasını anlatmadın daha. Hişt! Filistinli, Filistinli.” (2. Sezon 5. Bölüm)

“Lu: Ama beceremedim. Çok zordu. Çünkü sevgili oğlun beni bir Müslüman bedeviyle aldattı. Evet beni. İnanabiliyor musunuz nasıl beceriyorum bilmiyorum ama sonunda hep ihanete uğruyorum.” (2. Sezon 7. Bölüm)

Ayrıca dizide dikkat çeken bir diğer husus da daha önceki diyaloglarda da vurgulandığı üzere başörtüsünün bir dışlanma faktörü olarak ön plana çıkması ve ayrıştırma ile ilgili kanaatlerde Taliban gibi stereotiplerin ön plana çıkmasıdır.

“Lu: Hepimizi çoktan yargılamışken, neden bize bir şans tanıyasın değil mi? Batı hakkında nefret ettiğin ne varsa hepsi burada değil mi? Tüm o günahkar dejenerasyon.

Nadia: Ben yargılıyordum hani? Görüyorum ki ne düşündüğüme karar vermişsin.

Lu: Başında o örtü varken pek düşünemezsin ki canım.

Nadia: Konu şampanya içmek istememem mi? Yoksa doğuştan mı ırkçısın?

Lu: Üzgünüm. Affet beni lütfen. Yemin ederim barış yapmak için gelmişim. Ortak noktalarımız olduğundan eminim.” (1. Sezon 1. Bölüm)

“Guzman: Ne var? Niye üzüldüğünü anlamıyorum.

Lu: Anlamıyor musun? Mesele etek falan değil. Sorun o Taliban. Müslüman masum kız. Başörtüsü takmasının onu bizden daha iyi yaptığını sanıyor. Çok gülünç biri.

Guzman: Onu ben de burada istemiyorum. Bizi gammazlamaması için bir şey yapmalıyız.

Lu: Bir fikrim var. Neymiş? Bir oyun oynayalım. Onunla işi pişirsene. Sonra da herkese söyleriz. Plan bu işte.” (1. Sezon 1. Bölüm)

4.3.3. Madde Kullanımı ve Suç

Dizide uyuşturucu madde kullanan pek çok karakter yer almaktadır. Ancak uyuşturucuların temin edildiği ve satışının gerçekleştirildiği nokta olarak yine Omar'ın ön plana çıkması önemli bir imayı içinde barındırmaktadır. Müslüman gençlerin aynı zamanda toplumdaki kötü alışkanlıkların da merkezinde olduğu algısı dizide bu şekilde yansıma bulmuştur.

“Nadia: Omar konuşabilir miyiz?

Omar: Hı. Tabii.

Nadia: Bunu nasıl soracağımı bilmiyorum. Bu yüzden doğrudan soracağım. Uyuşturucu mu satıyorsun?

Omar: Sana kim söyledi? Bırakacağım, endişelenecek bir şey değil.

Nadia: Bu işlere nasıl girersin sen? Niçin? Benimle her şeyi konuşabileceğini biliyorsun her şeyi.

Omar: Bilmiyorum Nadia. Biz seninle pek konuşmayız.” (1. Sezon 5. Bölüm)

“Ander: Nadia'nın kardeşi. Omar.

Azucena: O Omar mı? Uyuşturucu satan çocuk. Bir torbacıya mı aşık oldun?” (1. Sezon 8. Bölüm)

Dizide uyuşturucu satan karakterlerin Müslüman olması, pek çok suçun da en temel nedeni olarak Müslümanların işaret edilmesine yol açmaktadır. Diğer taraftan ayrımcılık olgusuna paralel olarak Müslümanlık ile hırsızlık ve terör arasında da bir bağ kurulduğu gözlenmiştir.

“Nadia: Çantamı aç

Malick: Ben de Müslümanım, çalmam.

Nadia: Biz yine de emin olalım.

Malick: Tabii. Deminki kadına neden bakmadın?

Nadia: Çünkü ondan şüphelenmedin. Hı hı.

Malick: Havaalanlarındaki gibi. Güvenlik kontrolleri senin gibiler içindir ya hani istersen biraz daha bakalım.

Malick: Hadi sana iyi günler bacım." (3. Sezon 1. Bölüm)

"Nadia: Tamam özür dilerim. Ten rengin ve giydiklerin yüzünden ayrımcılığa uğramak korkunç, evet." (3. Sezon 1. Bölüm)

Nadia ile Malick arasında geçen diyaloglarda dış görünüşe göre terör ve hırsızlık ile ilişkilendirilebileceğine dair içerikler olduğu görülmektedir. Böylece Müslüman olmanın pek çok suçu çağrıştırdığı iması ön plana çıkmaktadır.

4.3.4. Yalancılık

Yalancılık, dizide Müslümanların aslında sahip olmaması gereken ancak pek çoğunda mevcut olan bir özellik olarak sunulmuştur. Pek çok bölümde daha özgür bir yaşam için Müslümanların ailelerine yalan söylediği örneklenirken bunun zaruri bir unsur olarak gösterildiği keşfedilmiştir. Yalan aile baskısından kurtulmanın bir yolu olarak karşımıza çıkmaktadır.

"Nadia: Ha, vay be. Allah'ın örnek kuluna da bakın siz hele. Aileme yalan mı söyledin?

Malick: Bu sayede sen hayallerini yaşarken onların da içi daha rahat olacak. Bana pek günah gibi gelmedi. Anladım.

Nadia: Neyin günah olduğunu sen mi belirliyorsun?" (3. Sezon 3. Bölüm)

"Nadia: Sen içiyor musun?

Malick: Babama söyleme. Benimkine.

Nadia: Tamam peki yani bahsettiğin kaçamaklar bu mu?

Malick: Bak bugün için joker hakkım var gibi düşün. Hem de üç tane. Hı hı. Ben ilkini kullandım. Alkol. Sen peki?

Nadia: Ciddi misin?

Malick: Sürekli Allah'ın örnek kulları olmak zorunda değiliz. Ailene örnek evlat olsan yeter ki zaten öylesin." (3. Sezon 3. Bölüm)

"Malick: Kur'an da yalanla ilgili ne yazar?

Omar: Bilmem. Epeydir kapağını açmadım.

Malick: İnsanlar arasında huzuru sağlayacaksa sakıncası olmamalı. Benim babam altmış beş yaşında ve huzur içinde ölmesini istiyorum." (3. Sezon 4. Bölüm)

Müslümanların yalancı olmaktan başka çareleri olmadığını göstermeye çalışan yukarıdaki ifadeler bu kapsamda önemlidir. Araştırma kapsamında yalancılıkla ilişkilendirilebilecek bir diğer tema da "baskı"dır.

4.3.5. Baskı

Dizide pek çok suç faktörünün temel sebebi olarak, İslamiyet inancında ve aile yaşantısında yer alan baskılar hedef gösterilmiştir. Buna göre; Nadia, Müslüman olmayanlarla arkadaşlık kurmak için ailesine yalan söylerken bu yalan ile önemli bir baskıdan kurtulabildiği gösterilmiştir.

“Yusef: Ne oldu? Senin haberin var mı? Ne? Kardeşinin ne sattığını biliyor muydun? Bana yalan söyleme Nadia. Sen yapma. Bu evde yeterince yalan duyduk zaten. Benden başka neyi saklıyorsunuz? Bu saate kadar neredeydin sen?”

Nadia: Guzman’a eşlik ettim.

Yusef: Onun geçen gün evimize gelmesi yetmedi mi? Sana o çocukla görüşme konusunda ne söyledim?

Nadia: Haram.

Yusef: Benim hatam. Benim hatam. Sizi çok özgür büyüttük. Ama artık bitti." (1. Sezon 6. Bölüm)

“Nadia’nın annesi: Bu koku ne?”

Nadia: Anne içki içmedim. Evet, bir kulüpteydim. Ama üstüme içki döküldü.

Nadia’nın annesi: Bir kere olsun yalan söylemesen.

Ander: Bir tane içki içmişse ne olacak ki? Bu onu terörist mi yapar? Affedersiniz. Yani bir sürü Müslüman arkadaşım var affedersiniz." (2. Sezon 1. Bölüm)

Müslümanların yalnızca Müslümanlarla arkadaşlık yapabileceği konusu, diğer bir yönüyle Müslümanların yalnızca Müslümanlarla duygusal ilişkiler yaşayabileceği fikrini güçlendirmiş ve ailelerin de bu yöndeki baskıları betimlenmiştir. Buna göre; Müslüman aileler, çocuklarını baskı yoluyla evlendirmektedir.

“Omar: Dükkânda olanları gördün mü? Beni evlendirmek istiyorlar. Bu bir kâbus.

Nadia: Ama kız iyi biri.

Omar: Gerçekten mi Nadia? Sen de mi? Ciddi misin sen?

Nadia: Yani görücü usulü evlilikler mutlu sonlanabiliyor.

Omar: Hah. Onunla ya da başkasıyla evleneceğime bileklerimi keserim. Duydun mu?

Nadia: Şakası bile hoş değil.

Omar: Nadia o kızla tanışmak istemiyorum. Lütfen yardım et.

Nadia: Babam çok sinirli. Ama geçeceğinden emin. Tek yapman gereken bir süre onun sözünden çıkmamak.

Omar: Ne zamana kadar? Düğüne kadar mı? Çocuklarımin düğüne kadar mı? Yapamam. Bunu yapamam Nadia. Nadia. Burada boğuluyorum. Bana yardım et. Lütfen.

Ander: Babanın seni evlendirmesine izin mi vereceksin? Bu çok saçma." (1. Sezon 8. Bölüm)

Eğitim sürecine yönelik yukarıdaki bölümlerde ifade edilen olgular da baskı unsurunun önemli bir göstergesi olarak ele alınmaktadır. Bu çerçevede sosyal faaliyetlere katılıp katılmamak da ebeveynlerin söylem ve baskılarıyla şekillenen dinamikler olarak değerlendirilmiştir.

“Yusef: Kötü bir babayım yani öyle mi? Kızı için en iyinin ne olduğunu bilmeyen, eğitimsiz bir baba, hayır hayır.

Azucena: Ben sadece Nadia'nın okula devam etmesinin çok faydalı olabileceğini size göstermeye çalışıyorum.

Yusef: Burada çok şey öğrendi. Evet. Anne babasına saygısızlığı öğrendi. Onlara yalan söylemeyi, evden kaçmayı... Dini yükümlülüklerini ihmal etmeyi öğrendi." (1. Sezon 8. Bölüm)

“Azucena: Kızın için de üzülüyorum, oğlun için de. Sizin gibi bir ailede kadın ya da eş cinsel olmak kabus gibi bir şey olmalı. Zavallı Omar." (1. Sezon 8. Bölüm)

"Nadia'nın Annesi: Bu sabah odanda bu üniversite broşürünü buldum. Eşyalarının arasındaydı.

Nadia: Baba. Bak baba. O eğitim programı çok büyük bir fırsat. Benim tek şansım. Başka ne şansım var ki?

Yusef: Tek mi gideceksin? Hem de kız başına." (3. Sezon 3. Bölüm)

"Nadia: Malik'le ben birlikte değiliz. Yani aslında son iki dönemdir. Malik'le birlikte değildim ben. Ve bildiğiniz gibi bu iki dönemi de en iyi notlarla geçirdim. Ne ona ihtiyacım var ne bir başkasına. Bana kendi çabalarım yeter. New York'a gitmek istiyorum. Daha doğrusu zaten New York'a gideceğim. Baba. Dinle beni. Bir kerecik olsun. Lütfen. Ben artık hayalinizdeki çocuk değilim. Çok uzun bir süredir o çocuk değilim. Ve keşke öyle kalsaydım. Her şey çok daha kolay olurdu. O zaman hala ne yapıyorsanız beni korumak için yaptığınıza inanırdım. Beni kaybetmekten korktuğunuz için değil. Omar'ı kaybettiniz. Ve Mee'yi. Söz veriyorum. Eğer New York'a gidersem hep geri geleceğim. Beni asla kaybetmeyeceksiniz. Ama bana engel olursanız..." (3. Sezon 6. Bölüm)

Tüm bu göstergeler, Müslümanlık ile "baskı" kavramının ilişkilendirildiğini ve sosyal yönüyle İslamiyet'in önemli baskıları beraberinde getirebileceğini ima etmektedir. Cinsiyet du burada önemli bir değişken olarak somutlaşmaktadır. Kadın figürlerin daha çok baskı gördüğü algısı da söz konusu diyaloglarda pekiştirilmektedir.

SONUÇ

Televizyonun toplumsal etki gücü geleneksel düzeyde önemlidir ve pek çok araştırmanın konusu haline getirilmiştir. Dijital platformlar geleneksel televizyon yayıncılığına göre daha genç bir kitleye hitap etmektedir. Geleneksel televizyon yayıncılığına oranla gençler tarafından daha fazla tüketilen dijital platformlar, genel anlamıyla içerisine doğduğu modern medyatik kültürel kodları çeşitli formlarda yeniden üretmekte ve yaymaktadır.

Çalışma içerisinde ele alınan sosyal ilişkilerin sunumu teması; terörle ilişkilendirilme, yine bununla ilişkili olarak Müslüman olanlarla olmayanlar arasında artan algılanan sosyal mesafe ve olumsuz aile imgesine yönelik bulgularla çerçevelenmiştir. Bu tema; algılanan sosyal mesafenin temelinde yer alan bir unsur olarak terörizm algısının bir yafta olmanın yanında Müslümanlar tarafından da içselleştirilmiş bir algı olduğunu dışa vurmaktadır. Bu yönüyle bulgular, literatürdeki terör vurgusunu derinleştirmektedir. Ayrıca aile içi otoriter dinamiklerin sosyal uyumun ve özgürleşmenin önündeki engellerden biri olarak sunulması da literatür açısından önemli bir bulguya işaret etmektedir. Yine dizide açıkça ortaya çıktığı haliyle nüfusunun büyük bir çoğunluğunu Müslümanların oluşturmadığı toplumlarda Müslüman kadın imgesi; barbar, erkek egemenliğinde yaşayan, kendi yaşamına ilişkin söz sahibi olmayan, terör destekçisi veya terörist, etrafındaki hiç kimseye gülümseyemeyen, saldırgan, ailesinden habersiz bir şey yapamayan, eğitimsiz, cahil gibi kodlarla örülmüş bir bütünlüğe gönderme yapmaktadır.

Gündelik yaşam pratiklerinin sunumu temasında ise başörtüsü imgesi; eğitim, eğlenme-sosyalleşme gibi eğitsel ve sosyo-kültürel faaliyetlere katılımı engelleyen bir faktör olarak Batılı toplumlarda sıklıkla gündeme gelen başörtüsü ve kamusal alan tartışmalarıyla örtüşen bir sosyal gerçekliği aşikâr etmektedir. Ayrıca Müslüman kadının inanç ve ibadetler alanına yönelik imajının olumsuz tonda ve modernlik karşıtı bir algı çerçevesinde ele alındığı, bekâret, evlilik, cinsiyet gibi konulardaki İslami algıların, özgürleşilmesi gereken hususlara işaret ettiği görülmüştür.

Müslüman gençlerin eşcinsel kimlikler üzerinden özgürleşebileceği iması da İslam dininin baskıcı olduğuna ilişkin pek çok imadan yalnızca biri olarak ön plana çıkmaktadır.

Dizinin genelinde Müslüman kadın ile birlikte genel olarak Müslümanlıkla ilişkilendirilen konseptler yine modern insan tasavvuru ile karşıtlıklar üzerinden şekillenmektedir. Modern toplumlara sonradan eklenmek bakımından bedevilik, zavallılık, yoksulluk gibi temalar ön plana çıkmaktadır. Ayrıca, madde kullanımı ve suç gibi unsurlar, terör algısının Avrupalı toplumlarda ortaya çıkan yansımaları olarak şekillenmektedir.

Çalışmanın başlıklar halinde ele alınan tüm temaları seküler yaşam tarzını tehdit eden bir unsur olarak İslam algısının yansımaları olarak ortaya çıkmaktadır ve İslamofobik temsillerin temelinde tam da bu tehdit algısının mevcut olduğu görülmektedir. Müslüman kadın ise söz konusu tehdit algısının düğümlendiği odaklardan birini temsil etmesi bakımından merkezidir. Toplumsal entegrasyonun ise ancak kimlikte Müslüman olursa dahi seküler gündelik pratiklerin benimsenmesi yoluyla gerçekleştirilebileceği ima edilmektedir. Bu çerçevede bir İspanyol gençlik dizisi olan *Élite*'in Müslüman kadın kimliğini, geleneksel medyadan yeni medyaya devamlılık sağlayan bir perspektifle İslamofobik bir tarzda ele aldığı ifade edilebilir.

EXTENDED ABSTRACT

Digital platforms such as Netflix, Blu TV, Amazon Prime, Disney+, Puhu TV, Exxen, Hulu, and others, which have replaced traditional television broadcasting, offer content that appeals to a wide range of beliefs and believers worldwide. Various examples indicate that religion is adapted to the narrative of popular media within these contents. In this construction, referred to as "banal religion," religion is shaped according to popular genres such as melodrama, crime stories, news, fantasy, comedy, and adventure (Hjarvard, 2013, p. 83). In such narratives or in media constructions with different purposes, presentations related to any religion or believers are established through representations. Representation is an essential part of the process by which meaning is produced and exchanged between members of a culture. It involves the use of language, signs, and images that stand for or depict things (Hall, 2017, p. 23). When considered in the context of media, representation can also be defined as the reconstruction of reality through various narratives (Erdoğan, 2014, p. 303), and it holds a significant place in the development of people's understanding of the world and their connection with the society they live in, serving as contemporary myths (Barthes, 2011) that can be expressed as media representations.

Representations are shaped by representational frameworks, which can also be described as the background constructs. When it comes to Islam and Muslims, Islamophobia functions as a significant representational framework, as frequently encountered in the literature (Gölcü and Aydın Varol 2018; Poole 2002; Saeed 2007; Temel 2020; Yel 2018; Yorulmaz 2018). Accordingly, historical and modern narratives disseminated through the media facilitate the perception of Muslims as a threat. Particularly in the media, the use of demonized and dehumanized symbols representing Muslims can lead societies to desensitize and engage in actions that legitimize hatred and fear against Muslims (Zaal, 2012, p. 556).

In this context, the study aims to reveal the current representational framework regarding the issue of Muslim women on digital platforms and to decode the cultural codes that construct the image of Muslim women in Western societies. The scope of the research includes Netflix series, a popular digital streaming platform. The series *Élite* has been chosen as the sample because it presents a wide network of references to the image of Muslim women trying to live under modern societal conditions. For the research, 24 episodes from the first three seasons of the series have been selected. The study employs document analysis technique, and the dialogues from the series are subjected to qualitative content analysis.

Upon reviewing the relevant literature, it is evident that numerous studies have focused on the series *Élite*. However, those studies that approach the subject matter similar to this research predominantly examine it from the perspective of gender roles. Díaz-Fernández (2023) analyzes the series through the lens of gender roles and focuses on queer sexuality, while Kim and Nunn (2022) concentrate on stereotypes related to women. Fedele and Masanet (2021) also discuss the series in conjunction with other shows, primarily through the context of gender roles. In the context of Turkey, Yeğin (2021) evaluates the series from the standpoint of racism, highlighting the ethnocentric foundations apparent in the representation of Nadia. Sadiç (2023, p. 1073) examines the series within the scope of Islamophobia, revealing that the topics discussed, themes addressed, and characterizations developed contain carefully selected components of typical and contemporary Islamophobic prejudices. Although the literature reviewed so far is related to the study's subject in terms of gender roles, racism, and Islamophobia, this study distinguishes itself by directly focusing on the identity of Muslim women on digital platforms, specifically through the example of the series *Élite*.

There are numerous academic studies discussing Islamophobia on digital platforms as one of the elements shaping the representation of Muslim women (Balcı and Çifçi, 2021; Çakır, 2022; Pınarbaşı, 2022). However, studies that directly focus on the identity of Muslim women remain limited. For instance, Yetkiner (2021), in her analysis of the female characters in Netflix Turkey's original series "Bir Başkadır," points out that veiled women are sometimes portrayed as uneducated and ignorant individuals. In a more general example, Adams (2019), in her study of the depiction of Arab and Muslim women in American entertainment media through the lens of the series *Homeland*, examines the extent to which entertainment media resorts to stereotypes of Arab and Muslim women and how their use has evolved over time. Adams also highlights a significant gap in the literature, particularly after the year 2000.

In this regard, this study, focusing on the series *Élite*, addresses the gap in the literature identified by Adams and aims to contribute to it by analyzing the broad network of references concerning Muslim women in *Élite*. The primary research question of this study is, "Through which codes is the representation of Muslim women on digital platforms shaped, as exemplified by the series *Élite*?"

The analysis phase was shaped within the framework of the identified themes. All the themes addressed in the study emerge as reflections of the perception of Islam as a threat to secular

lifestyle, and it is observed that the foundations of Islamophobic representations are rooted precisely in this perception of threat. Muslim women, in representing one of the focal points where this perception of threat is centered, hold a central position. The implication is made that societal integration can only be achieved through the adoption of secular daily practices, even if one identifies as Muslim. Within this framework, it can be argued that the Spanish youth series "Élite" addresses the identity of Muslim women in an Islamophobic manner, providing continuity from traditional media to new media perspectives.

Çıkar Çatışması Bildirimi/ Conflict of Interest Statement:

Yazar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve yayımlanmasına ilişkin herhangi bir potansiyel çıkar çatışması beyan etmemiştir. / The authors declared no potential conflict of interest regarding the research, authorship, and publication of this article.

Destek/Finansman Bilgileri/ Support Financing Information:

Yazar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve yayımlanması için herhangi bir finansal destek almamıştır. / The authors have received no financial support for the research, authorship, and publication of this article.

Yazar Katkı Oranı: / Author Contribution Rate: Yazarların katkı oranı eşittir. / The contribution rates of all authors are equal.

KAYNAKÇA

- Adams, S. (2019). Arab and Muslim women in American entertainment media: A Qualitative content analysis of 'Homeland'. *Research Papers*. https://opensiuc.lib.siu.edu/gp_rp/872
- Akca, E., & Ergül, S. (2015). Kitle iletişim çalışmaları alanında toplumsal cinsiyet çalışmalarının gelişimi: Temel yaklaşımlar ve çalışmalar üzerinden bir çerçeve çizme çabası. İçinde *Toplumsal Cinsiyet ve Medya Temsilleri*. Heyamola Yayınları. <https://avesis.kocaeli.edu.tr/yayin/ba6429a2-c1dd-4862-9b7c-f9b7138cc4a4/kitle-iletisim-calismalari-alaninda-toplumsal-cinsiyet-calismalarinin-gelisimi-temel-yaklasimlar-ve-calismalar-uzerinden-bir-cerceve-cizme-cabasi>
- Awan, I. (2014). Islamophobia and Twitter: A typology of online hate against Muslims on social media. *Policy & Internet*, 6(2), 133-150. <https://doi.org/10.1002/1944-2866.POI364>
- Balcı, Ş., & Çifçi, M. E. (2021). "Makul"ü öldürmek: Kalifat dizisinde Müslüman kimliğinin temsili. *Medya ve Din Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 237-250. <https://doi.org/10.47951/mediad.1011477>
- Barthes, R. (2011). *Çağdaş söylenler* (T. Yücel, Çev.). Metis Yayınları.
- Beşinci Şimşek, E. (2024). Türkiye'de başörtülü kadının medyadaki temsili. *Mukaddime*, 15(1), 131-164. <https://doi.org/10.19059/mukaddime.1437353>
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27-40. <https://doi.org/10.3316/QRJ0902027>
- Büyüköztürk, Ş., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (11. bs). Pegem Akademi.
- Creswell, J. W. (2018). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni* (M. Bütün & S. B. Demir, Çev.). Siyasal Kitabevi.

- Çakır, F. (2022). Dijital platformlarda İslâmî imgeler (Kalifat dizisi örneği). *ATEBE*, 7, 1-13. <https://doi.org/10.51575/atebe.1066335>
- Díaz-Fernández, S. (2023). Post-queer sexualities? Exploring the (re)definition of male's heteronormativity in the Netflix show "Élite". *Feminist Media Studies*, 23(6), 2530-2545. <https://doi.org/10.1080/14680777.2022.2063361>
- Erdoğan, İ. (2014). *Medya teori ve araştırmaları*. Erk Yayınları.
- Fedele, M., & Masanet, M.-J. (2021). The 'troubled rebel girl' and the 'boy-next-door': The apparent inversion of gender and love archetypes in 13 Reasons Why, Élite and Sex Education. İçinde *Journal of Popular Television, The* (C. 9, Sayı Television and Nostalgia Now, ss. 335-353). Intellect. https://doi.org/10.1386/jptv_00061_1
- Gölcü, A., & Aydın Varol, F. B. (2018). Yükselen bir trend olarak İslamofobi endüstrisi: Amerikan medyasına yönelik araştırmaların bir panoraması. *Medya ve Din Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 73-88.
- Hall, S. (2017). *Temsil: Kültürel temsiller ve anlamlandırma uygulamaları*. Pinhan Yayıncılık.
- Hashmi, U. M., Rashid, R. A., & Ahmad, M. K. (2021). The representation of Islam within social media: A systematic review. *Information, Communication & Society*, 24(13), 1962-1981. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2020.1847165>
- Hjarvard, S. (2013). *The Mediatization of Culture and Society* (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203155363>
- Holtz, P., Dahinden, J., & Wagner, W. (2013). German Muslims and the 'integration debate': negotiating identities in the face of discrimination. *Integrative Psychological and Behavioral Science*, 47(2), 231-248. <https://doi.org/10.1007/s12124-012-9227-6>
- Karakoyunlu, B., & Yardim, M. (2022). Oryantalizm ve ötekilik: Doğulu Müslüman kadın imgesi. *Tezkire: Düşünce, Siyaset, Sosyal Bilim*, 81, 145-157.
- Kasirye, F. (2021). *The portrayal of Muslim women in Western media. A content analysis of the New York Times and The Guardian*. <https://doi.org/10.31124/advance.14156915.v1>
- Kim, D., & Nunn, T. (2022). Objectification of modern media: ELITE. *Journal of Student Research*, 11(3). <https://doi.org/10.47611/jsrhs.v11i3.3024>
- Labuschagne, A. (2003). Qualitative research—Airy fairy or fundamental? *The Qualitative Report*, 8(1), 100-103. <https://doi.org/10.46743/2160-3715/2003.1901>
- Macdonald, M. (2006). Muslim women and the veil. *Feminist Media Studies*, 6(1), 7-23. <https://doi.org/10.1080/14680770500471004>
- Merriam, S. B. (2015). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Pınarbaşı, G. (2022). Diktatör filmi ve Bodyguard dizisindeki İslamofobik söylemler. *Medya ve Din Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 177-200. <https://doi.org/10.47951/mediad.1124161>
- Poole, E. (2002). *Reporting Islam: Media representations of British Muslims*. I.B. Tauris.

- Sadıç, F. (2023). Islamophobia in Netflix series: Elite example. İçinde *Yalan Haber, Nefret Söylemi ve Kültürel İrkçilik Kapsamında İslam, 1. Uluslararası Medya ve İslamofobi Sempozyumu Bildiri Kitabı*. RTÜK. <https://www.erciyes.edu.tr/EditorUpload/Files/2d6c54c4-7bf5-4d26-b6e2-921b28c8a41f.pdf>
- Saeed, A. (2007). Media, racism and Islamophobia: The representation of Islam and Muslims in the media. *Sociology Compass*, 1(2), 443-462. <https://doi.org/10.1111/j.1751-9020.2007.00039.x>
- Şişman, N. (2009). *Başörtüsü: Sınırsız dünyanın yeni sınırı*. Timaş Yayınları.
- Temel, M. (2020). Türkiye’de basın-iktidar ilişkileri çerçevesinde İslamofobik söylem. *Medya ve Din Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 29-59.
- Tosun, C. (2016). Alman medyasında Müslüman kadın algısı. *Dini Araştırmalar*, 19(49), 255-269. <https://doi.org/10.15745/da.267278>
- Wach, E., & Ward, R. (2013). *Learning about qualitative document analysis*. <https://opendocs.ids.ac.uk/opendocs/handle/20.500.12413/2989>
- Yeğin, M. O. (2021). İrkçilik bağlamında ‘Elite’ dizi filminin eleştirel söylem analizi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 17(34), 1487-1521. <https://doi.org/10.26466/opus.816234>
- Yel, A. M. (2018). Medya ve sinemada temsil edilme biçimleriyle İslam karşıtlığı. *Medya ve Din Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 5-16.
- Yetkiner, B. (2021). “Bir başkadır” dizisinde kadınlar. İçinde *Kavram ve Kuramlarla Bir Başkadır* (ss. 123-153). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Yıldırım, B. (2015). İçerik analizi yönteminin tarihsel gelişimi uygulama alanları ve aşamaları. İçinde *İletişim Araştırmalarında Yöntemler, Uygulama ve Örneklerle* (ss. 105-154). Literatürk.
- Yorulmaz, B. (2018). 1896’dan günümüze Hollywood’un kötü adamları: Müslümanlar. *Medya ve Din Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 33-47.
- Zaal, M. (2012). Islamophobia in classrooms, media, and politics. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 55(6), 555-558. JSTOR.